

28. Бурак О.В. Організація системи спеціалізованих судів України в контексті конституційних приписів // Вісник Академії адвокатури України. - №3 (16). - 2009. - С. 84.
29. Енгибарян Р.В. Конституционно-развитие в современном мире. Основные тенденции. - М.: НОРМА, 2007. - С. 423.
30. Ющик О. Про юридичну техніку конституційного визначення судоустрою України // Право України. - 2001. - №3. - С. 90.
31. Притика Д. Вищі спеціалізовані суди як конституційна гарантія демократизації судової влади // Право України. - 1999. - №12. - С. 11.
32. Овчаренко О.М. Доступність правосуддя та гарантії його реалізації. Монографія. - Х.: Право, 2008. - 304 с.
33. Аверченко Д.Г. Специализированные суды в системе органов судебной власти : Теоретико-правовое исследование. Автореф. дисс. ... канд. юрид. наук. - М., 2002. - С. 2.
34. Заржицький О. Про необхідність створення спеціалізованих трудових судів в Україні. // Право України. - 2009. - №12. - С. 227.
35. Кузнецова Е.А. Нормы-принципы российского гражданского права. - М.: Статут, 2006. - С. 51-84.
36. Серета О. Адміністративне і господарське судочинство: значення і доцільність спеціалізованих судів у порівняльно-історичному аспекті // Право України. - 2009. - №6. - С. 83.

СОЦІАЛЬНА ЦІННІСТЬ ПРАВА ВЛАСНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ НА ПРИРОДНІ РЕСУРСИ

Перчеклій І.

(юрист)

Анотація: У статті досліджено інститут права власності Українського народу на природні ресурси, його соціальна значимість та особливості конституційного закріплення цього інституту.

Ключові слова: право власності Українського народу на природні ресурси, реалізація права власності Українського народу на природні ресурси, соціальне значення права власності Українського народу на природні ресурси.

Аннотация: В статье исследован институт права собственности Украинского народа на природные ресурсы, его социальная значимость и особенности конституционного закрепления.

Ключевые слова: право собственности Украинского народа на природные ресурсы, реализация права собственности Украинского народа на природные ресурсы, социальная значимость права собственности Украинского народа на природные ресурсы.

Annotation: Axiological approach to understanding the ownership rights of the Ukrainian people gives the ability to trace the role of this legal phenomenon in society more clearly. However, this aspect of research study has not received enough attention in national jurisprudence. At the constitutional level, the ownership of the Ukrainian people is fundamentally separated from types of ownership. This appears to be an essential element of the people's capacity as of an independent subject in public relations. Furthermore, as follows from the constitutional values, it can be understood as: 1) the subject of ownership, the most common subject of a public nature; 2) a list of the property of the Ukrainian people, despite the fact that this list has an inherent open nature ("and other natural resources"); 3) the exercise of ownership rights by the state and the local authorities within the limits set by the Constitution on behalf of the Ukrainian people. The exercise of constituent power of the Ukrainian people as a part of the implementation of public power generally implies the need of providing certain public functions of the property, without which the implementation of such functions is not possible.

Ownership of the Ukrainian people on natural resources, in our view, is an important tool for: 1) management to ensure the integrity and stability of the country; 2) sustainable environmental and economic development of certain regions and administrative units; 3) management in order to meet environmental and economic needs in natural resources of local communities and citizens of Ukraine; 4) ensure equal rights of access to natural resources as national property of Ukraine.

Direct fixing of the ownership of the Ukrainian people on natural resources in the Constitution of Ukraine in objective and subjective meanings indicates that this category is not a conceptual (doctrinal) category only, but that it also has the value of the self-regulatory legal phenomenon, which can be compared with many other constitutional categories.

Key words: ownership of the Ukrainian people on natural resources, the realization of the rights of the Ukrainian people on natural resources, social value of the ownership of the Ukrainian people on natural resources.

Бурхливі суспільно-політичні події в Україні кінця 2013 – початку 2014 р. показали вразливість та негарантованість багатьох важливих суспільних інтересів і цінностей, їх недостатню захищеність, а часом – пряме порушення з боку держави та її органів. Однею з суттєвих ознак такого стану речей в Україні стало неналежне, часом своєкорисливе використання вищими посадовими особами державної влади об'єктів права публічної власності на шкоду загальносуспільним інтересам, всупереч приписам чинного законодавства та вимогам суспільної моралі. За таких обставин, зокрема, вкотре актуалізується питання належного осмислення конституційної категорії права власності Українського народу на природні ресурси з метою наповнення її реальним змістом, оцінки її суспільної важливості та з'ясування шляхів забезпечення повноцінного розвитку цього суспільного і правового інституту.

Важливим напрямком такого осмислення в сучасній юридичній науці дедалі більше вважається аксіологічний (аксіолого-правовий) підхід, притаманний, зокрема, загальноправовим дослідженням С.С. Алексеєва[1], В.В. Костицького[2], С.І. Максимова[3], Н. Неновські[4], В.С. Нерсисянца[5; 6], П.М. Рабіновича[7], та ін., що ґрунтуються на осмисленні ціннісної складової того чи іншого правового феномену. При цьому аксіологічний підхід нещодавно почав застосовуватися і в дослідженнях конституційно-правових явищ та процесів.

Конституційне закріплення права власності на природні ресурси було предметом досліджень, з-поміж яких найбільш істотними є наукові розробки, що належать насамперед М.М. Брінчуку[8; 9], І.І. Каракашу[10; 11], В.В. Костицькому[12; 13; 14], В.В. Носіку[15], О.О. Погрібному[16], В.Д. Сидор[17; 18; 19], та ін.

Водночас для таких досліджень нехарактерно розуміння проблематики права власності загалом та права власності Українського народу на природні ресурси як соціальної та правової цінності. Аксіологічний підхід до розуміння права власності Українського народу дає змогу більш чітко та ґрунтовно простежити роль цього правового феномену в житті суспільства[20; 21]. Разом з тим, цей бік досліджень у вітчизняній юридичній науці ґрунтовного опрацювання не одержав. Тут можна хіба що згадати дослідження соціальної цінності права державної власності на природні ресурси, здійснене ще за радянських часів О.А. Рябовим[22], близьке до порушеної нами проблематики дослідження М.І. Васильєвою сфери публічних екологічних інтересів як особливих правових цінностей[23] та розвідку І.В. Озімок щодо цінності конституційного права власності на землю[24].

Цілком очевидно, що такий стан дослідженості відповідного кола питань не можна вважати задовільним. Це зумовлює необхідність застосування аксіологічного підходу до дослідження згаданого конституційно-правового явища.

Нагадаємо, що відповідно до частини першої статті 13 Конституції України “земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності Українського народу. Від імені Українського народу права власника здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування в межах, визначених цією Конституцією”[25]. Із змісту цієї статті випливає, що на конституційному рівні принципово відокремлено власність Українського народу від власності інших суб'єктів права. Вважаємо, що це є суттєвим елементом забезпечення його правоздатності як самостійного суб'єкта публічно-правових відносин. Крім того, як випливає з наведеного конституційного формулювання, конституційного значення в ньому надано визначенню: 1) суб'єкта права власності, яким визнано Український народ як найбільш загальний суб'єкт публічного характеру; 2) перелік об'єктів прав власності Українського народу, при тому, що цьому перелікові властивий відкритий характер (“та інші природні ресурси”); 3) можливості здійснення права власника від імені Українського народу органами державної влади та органами місцевого самоврядування в межах, визначених цією Конституцією.

У системному зв'язку з наведеним конституційним формулюванням перебувають конституційні приписи, за якими: 1) власність зобов'язує; вона не повинна використовуватися на шкоду людині і суспільству; 2) держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання, соціальну спрямованість економіки; 3) всі суб'єкти права власності рівні перед законом. У сфері реалізації конституційної моделі права власності Українського народу на природні ресурси зазначені норми визначають та обумовлюють соціальну функцію згаданого права власності як провідної її функції, що вказує на публічно-правову природу цього правового інституту.

Право власності Українського народу повинно як “абсолютне, незмінне, постійне, визначальне для встановлення правового режиму інших природних ресурсів”[26] право захищатися державою в особі її органів та посадових осіб відповідно до конституційно визначеного порядку їх формування та функціонування. Водночас належність певного кола об'єктів на праві власності Українському народові конституційно не вивисує згаданого суб'єкта права перед іншими суб'єктами права власності, які покликані взаємодіяти на засадах правової рівності перед законом. Так, В.В. Носік зауважив, що “природне і юридичне право Українського народу не може бути обмежене законами, однак воно може мати межі здійснення, які передбачені Конституцією України і міжнародно-правовими актами”[27].

Отже, в якості основних ознак права власності Українського народу на природні ресурси можна виокремити, на наш погляд, такі: 1) спеціальна, соціально орієнтована мета існування такої власності полягає в реалізації публічних екологічних інтересів, зокрема використання та охорони природних ресурсів як основи життя та діяльності теперішніх та майбутніх поколінь людей – насамперед громадян України[28]; 2) здійснення права цієї власності обмежене ознакою територіальності – переважно межами Української держави (окрім природних ресурсів її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони, як це впливає зі статті 13 Конституції України); 3) особливість суб'єкта права власності – Український народ як джерело влади в державі, який здійснює повноваження власника у повному обсязі безпосередньо, а окремі повноваження власника – постійно через органи державної влади та місцевого самоврядування, причому останні виступають довірчими управителями (але не власниками) природних ресурсів[29], належних на праві власності виключно Українському народові; 4) особливість об'єктів даного права власності, що полягає в тому, що це конституційно визначені найбільш значущі, унікальні ресурси, необхідні для існування належних умов Українського народу, його нинішнього та майбутніх поколінь, економічної основи розвитку держави та суспільства, забезпечення влади Українського народу, її еколого-економічної основи, суверенності і самостійності влади держави тощо; 5) існує органічний взаємозв'язок прав власності Українського народу на природні ресурси з функціонуванням системи відповідних органів державної влади та місцевого самоврядування, які забезпечують здійснення даного права власності.

У суб'єктивному сенсі право власності Українського народу на природні ресурси – це сукупність правомочностей Українського народу самостійно, постійно, незмінно, відповідно до Конституції та законів України володіти, користуватися та розпоряджатися природними ресурсами в цілях задоволення публічних екологічних інтересів нинішнього та майбутніх поколінь Українського народу. При цьому, очевидно, враховуючи специфіку природних ресурсів, зокрема необхідність їх раціонального використання та охорони, до згаданих правомочностей слід додати і як обов'язкові елементи обов'язки раціонального використання та охорони згаданих природних ресурсів як народом безпосередньо, так і за допомогою спеціально уповноважених органів публічної влади.

В об'єктивному сенсі право власності Українського народу на природні ресурси – це сукупність різногалузевих правових норм, що регулюють суспільні відносини щодо володіння, користування та розпорядження природними ресурсами як об'єктами виключної власності Українського народу як титульного власника цих ресурсів. При цьому зазначені норми тісно пов'язані з нормами, що регулюють відносини щодо раціонального природокористування та охорони довкілля (у тому числі і відповідних природних ресурсів).

Реалізація правомочностей права власника Українського народу, як видається, відбувається у двох площинах: 1) здійснення народом своїх власницьких повноважень щодо природних ресурсів самостійно; 2) здійснення окремих повноважень власника органами державної влади та місцевого самоврядування від імені Українського народу. У другому випадку управління згаданими органами об'єктами права власності Українського народу слід відмежовувати від управління об'єктами права державної власності: суб'єкти управління збігаються, тоді як об'єкти управлінського впливу є різними. Очевидно, такі розбіжності слід зафіксувати законодавчо у спеціальному законодавстві.

При цьому ми вважаємо за можливе погодитися з позицією В.В. Носіка в тому, що згідно з Конституцією України органи державної влади та місцевого самоврядування мають здійснювати від імені Українського народу не право власності на природні ресурси, а забезпечувати реалізацію конституційних положень щодо здійснення прав власника від імені Українського народу. Закріплюючи поняття “права власника”, Конституція України тим самим допускає можливість реалізації органами законодавчої, виконавчої і судової влади у визначених межах саме окремих повноважень щодо володіння, користування і

розпорядження землею та іншими природними ресурсами від імені Українського народу[15].

З даних визначень випливають такі особливості: публічно-правова природа цієї категорії; неможливість нівелювання чи применшення ролі та місця права власності Українського народу на природні ресурси серед інших форм та видів права власності на природні ресурси; тісний зв'язок права власності Українського народу на природні ресурси з цілями раціонального природокористування та охорони довкілля. Вона посідає особливе, унікальне місце, зумовлене конкретно-історичними, політико-правовими, соціально-політичними, екологічними та іншими чинниками, що безпосередньо впливали та впливають на конструювання права власності Українського народу на природні ресурси в об'єктивному та в суб'єктивному сенсах. Це відносно самостійна правова категорія, що відображає єдність публічних екологічних інтересів та їх втілення у сфері власності на природні ресурси.

Право власності Українського народу на природні ресурси більш складно організоване та змістовне юридичне поняття, ніж право державної та комунальної власності на природні ресурси. Воно відбиває насамперед ставлення народу як титульного власника в цілях реалізації публічних екологічних інтересів шляхом безпосереднього волевиявлення народу. Інституціалізація даного права та його нормативне закріплення і деталізація є проявом дієвості та реальності народовладдя[29].

Право власності Українського народу на природні ресурси становить незаперечну та самостійну конституційну цінність у системі інших правових цінностей. Його реалізація є елементом аксіологічно-правового боку системної дії юридичних норм щодо регулювання права власності в цілому.

Аксіологічно-правовий підхід до аналізу права власності Українського народу на природні ресурси покликаний збалансувати, не виправданий ухил в бік проголошення пріоритетності та "священності й недоторканності" приватних різновидів власності, що домінували до останнього часу в юридичній (переважно цивілістичній) науковій літературі[30; 31].

Наявність права власності Українського народу на природні ресурси сама по собі є суттєвою правовою цінністю, оскільки вона несе в собі значний загальнодемократичний потенціал. У деталізації цього права засобами закону закріплюється найвищий ступінь доступності народові та кожному громадянину України кожного виду природних ресурсів, тоді як рівні можливості щодо їх використання відбивають стан соціальної справедливості в суспільстві.

Втілена на конституційному рівні модель права власності Українського народу на природні ресурси відбиває діалектику інтересів особистості, суспільства та держави[32], адже вона надає можливості користування відповідними природними об'єктами кожному громадянину України (стаття 13 Конституції України[25]).

Питання полягає в тому, наскільки така власність дійсно спроможна відбивати та втілювати суспільне благо, суспільні цінності, а не їх ілюзію. У цьому виявляється соціально-політична природа права власності Українського народу як особливого правового інституту, покликаного виражати зміст суспільного блага як такого[29]. Отже, особливо цінною така власність стає тоді, коли правові приписи, що регулюють відповідні відносини, втілюються у життя, реалізуються на практиці. На жаль, сьогодні діє безліч негативних, внутрішніх і зовнішніх, правових і політичних, організаційних і функціональних, об'єктивних і суб'єктивних чинників, які не дають можливість повноцінно реалізувати право власності Українського народу на природні ресурси, убезпечити від порушень право титульного власника та єдиного джерела влади в Україні, права якого повсякчас порушуються. Це, на нашу думку, складає істотну загрозу не лише реалізації права власності народу, але і народному суверенітету загалом.

Головним призначенням цієї власності і незаперечною суспільною цінністю є забезпечення належності природних ресурсів як загальнонародного надбання всьому

народові, а не державно-бюрократичному апарату. Вважаємо, що комплексне та неухильне забезпечення реальності такого права, його дієвості та ефективності його реалізації складає важливе соціально-політичне і правове завдання, реалізація якого покладається на механізм правового регулювання та на практичну діяльність органів публічної влади, покликаних застосовувати у своїй діяльності відповідні регулятори. Адже дане право значною мірою обумовлює та визначає специфіку екологічної та економічної основ чинного конституційного ладу. Відповідна форма власності також перебуває у складних діалектичних взаємозв'язках з державною та приватною власністю на природні ресурси, зумовлюючи багато в чому і специфіку останніх.

На підставі вищевикладеного можна зробити такі **висновки**.

Соціальна цінність власності Українського народу на природні ресурси полягає у своєрідності правового регулювання та закріплення відповідного комплексу правовідносин; у цілях такого регулювання; у взаємозв'язку цієї власності та суверенних прав народу, суверенітету держави; у відображенні у відносинах з приводу цієї власності суспільних екологічних інтересів, а також у відносній самостійності цієї власності, якій надано конституційного значення, тощо.

Саме існування такої власності в умовах України відбиває настійливе прагнення орієнтувати інших власників на екологічне праворозуміння, що впливає з екологічної детермінованості всієї сукупності відносин власності на природні ресурси безвідносно до їх суб'єктного складу.

Вважаємо слушною думку О.А. Рябова щодо необхідності відходу від суто економічного підходу до оцінки соціальної цінності власності народу на природні ресурси і наголосити на важливості оцінки цього правового інституту з ширших, а саме – з еколого-економічних позицій, які рівною мірою відбивають інтереси розвитку економіки країни, раціонального природокористування та охорони довкілля[22]. Саме з урахуванням економічного, екологічного, соціального, політичного та юридичного значення права власності Українського народу на природні ресурси можна дійти висновку щодо вагомості соціальної цінності цієї конституційної та еколого-правової категорії.

Здійснення установчої влади Українського народу як елемента здійснення публічної влади загалом передбачає необхідність забезпечення даної публічної функції певною власністю, без якої реалізація такої функції не видається можливою.

Право власності Українського народу на природні ресурси, на наш погляд, постає вагомими інструментом: 1) управлінського забезпечення цілісності та стабільності держави; 2) збалансованого еколого-економічного розвитку окремих регіонів та адміністративно-територіальних одиниць; 3) раціонального задоволення екологічних та економічних потреб територіальних громад та громадян України у природних ресурсах; 4) гарантування рівності прав у доступі до природних ресурсів як національного надбання України.

Безпосереднє закріплення в Конституції України права власності Українського народу на природні ресурси в об'єктивному та в суб'єктивному значенні вказує на те, що дана категорія є не лише концептуальною (доктринальною) категорією, але і поняттям, що має значення самостійного регулятивного правового феномену, поставленого в ряд з іншими найважливішими конституційними категоріями.

Головним призначенням цієї власності і незаперечною суспільною цінністю є забезпечення належності природних ресурсів як загальнонародного надбання всьому народові. Комплексне та неухильне забезпечення реальності такого права, його дієвості та ефективності його реалізації складає важливе соціально-політичне і правове завдання, реалізація якого покладається на механізм правового регулювання та на практичну діяльність органів публічної влади, покликаних застосовувати у своїй діяльності відповідні регулятори. Відповідна форма власності також перебуває у складних діалектичних взаємозв'язках з державною та приватною власністю на природні ресурси, зумовлюючи багато в чому і специфіку останніх.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеев С.С. Социальная ценность права в советском обществе. – М.: Юрид. лит., 1971. – 223 с.
2. Костицький В.В. Право як цілісність: теолого-соціологічний підхід// Соціологія права. – 2012. - №1(3). – С. 3-9.
3. Максимов С. Правова доктрина: філософсько-правовий підхід// Право України. – 2013. - №9. – С. 34-54.
4. Неновски Н. Право и ценности: пер. с болг. / под ред. В. Д. Зорькина. — М.: Прогресс, 1987. — 248 с.
5. Проблемы ценностного подхода в праве: традиции и обновление / Редкол.: Графский В.Г., Мамут Л.С., Нерсесянц В.С. (Отв. ред.) - М.: Изд-во ИГиП РАН, 1996. - 89 с.;
6. Политико-правовые ценности: история и современность / Графский В.Г., Дождев Д.В., Ефремова Н.Н., Козлова Н.Ю., и др.; Под ред.: Нерсесянц В.С.; Редкол.: Графский В.Г., Лаптева Л.Е., Мамут Л.С. - М.: Эдиториал УРСС, 2000. - 256 с.
7. Рабинович П. Социалистическое право как ценность – Изд 2-е, стереотипное. – О.: Юрид. лит.-ра, 2006. – 166 с.
8. Бринчук М.М. Эколого-правовые аспекты собственности на природные ресурсы в контексте публичного и частного права. Актуальные проблемы теории права и государства и экологического права. Сб. научных статей / Под редакцией Бобылева А.И., Духно Н.А. – Вып. 1. – М.: Юридический институт Московского государственного университета путей сообщения, 2000. – С. 51
9. Бринчук М.М. Экологическое право: Учебник. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Юристъ, 2005. – 670 с.
10. Каракаш І. І. Актуальні питання реформування конституційного права власності на природні об'єкти та їх ресурси // Реформування правової системи України: проблеми та перспективи розвитку в контексті європейських інтеграційних процесів : Міжнародна науково-практична конференція (м. Київ, 28–29 квітня 2004 р.). Збірник наукових праць. В 2 ч. / Редкол.: С. А. Єрохін, В. Ф. Погорілко, Я. М. Шевченко та ін. – К.: Національна академія управління, 2004. – Ч. 2. – 458 с.;
11. Каракаш І.І. Право поділеної власності на природні ресурси у законодавстві України // Право України. – 2001. - №3. – С. 83-85.
12. Костицький В. Екологія перехідного періоду: право, держава, економіка. (Економіко-правовий механізм охорони навколишнього природного середовища в Україні). – К.: Ін-т законодавчих передбачень і правової експертизи, 2003. – 772 с.;
13. Костицький В. Конституційне регулювання охорони довкілля: український та світовий досвід; Право України, № 10, 2003; Київ, 2003;
14. Костицький В. Екологічна функція держави та економіко-правовий механізм охорони довкілля; Право України, № 1, 2004; Київ, 2004;
15. Носік В. В. Право власності на землю Українського народу: [монографія]. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 544 с.
16. Погрібний О.О. Конституційні основи земельного права і їх значення для розвитку земельного законодавства // Земельне право України: Підручник / за ред. О.О. Погрібного та І.І. Каракаша. – Вид. 2-ге, переробл. і допов. – К.: Істина, 2009. – 600 с.
17. Сидор В.Д. Загальна характеристика конституційних основ земельного права України // Юрист України. – 2011. - №1 (14). – С. 45-50;
18. Сидор В. Земельно-правова основа конституційного ладу України // Право України. – 2011. - №5. – С. 242-247;
19. Сидор В.Д. Земельне законодавство України: сучасний стан та перспективи розвитку: Монографія. – К.: Юрид. думка, 2011. – 312 с.
20. Тодика Ю.М. Конституція України як соціальна цінність // Правова система України: історія, стан та перспективи: у 5 т. – Х.: Право, 2008. – Т. 2.
21. Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення / За заг. ред. Ю.П. Битяка. – С. 11.
22. Рябов А.А. Охрана права государственной собственности на природные ресурсы СССР. Дисс. ... докт. юрид. наук. – Казань, 1984. – С. 99-121.
23. Васильева М.И. Публичные интересы в экологическом праве (Теория и практика правового регулирования). Дисс. ... д-ра юрид. наук. – М., 2003. – С. 143-154.
24. Озімок І.В. Цінність конституційного права власності на землю для вітчизняного суспільства // Митна справа. – 2013. - №4 (88). – Ч. 2. – Книга 2. – С. 361-368.
25. Конституція України від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141.
26. Носік В.В. Проблеми здійснення права власності на землю Українського народу. Автореф. дис. ... докт. юрид. наук. – К., 2006. – С. 8.
27. Носік В.В. Проблеми реалізації конституційної гарантії непорушності суб'єктивного права власності на землю в Україні // Ученые записки Таврического национального ун-та им. В.И. Вернадского. Серия "Юридические науки". – 2010. – Т. 23 (962). - №1. – С. 219.
28. Грузин С.В. Конституционно-правовое регулирование отношений публичной собственности на природные ресурсы в Российской Федерации. Автореф. дисс. ... канд. юрид. наук. - СПб., 2007. – 190 с.
29. Мазаев В.Д. Публичная собственность в России. Конституционные основы. – М.: Городец, 2004. – С. 155-156.
30. Андреева Г.Н. Институт собственности в конституциях зарубежных стран и Конституции Российской Федерации. – М.: НОРМА, 2009. – С. 52-56;
31. Кузнецова Н. Власність як основа громадянського суспільства і демократичної держави // Право України. – 2011. - №5. – С. 4-12.
32. Субочев В.В. Законные интересы. – М.: НОРМА, 2008. – С. 7-22.
33. Костицький В.В. Екологічне право України. Книга перша [Текст]: Підручник, – Дрогобич: Коло, 2012. – С.256-261.

ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ: АСПЕКТИ СПІВВІДНОШЕННЯ

Романко С.М.

(кандидат юридичних наук, доцент кафедри трудового, екологічного та аграрного права Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника)

Анотація. Стаття присвячена дослідженню механізму реалізації та відображенню у чинному екологічному законодавстві екологічної політики України та Польщі, а також основних аспектів еколого-правового співробітництва цих держав. В результаті аналізу основних аспектів формування екологічної політики України та Польщі на даному етапі – зокрема, основних нормативних документів, базових для співпраці, обміну досвідом з питань європейської інтеграції, історико-правовими аспектами розвитку та управління довкіллям, етапів інтеграції України до ЄС, дотримання принципу сталого розвитку, втілення економіко-правових механізмів реалізації екологічної політики, пошук нових технологій та джерел енергії на прикладі сланцевого газу – зроблено висновок, що екологічна політика України та Польщі має спільні напрямки розвитку, проте має також і відмінності у внутрішніх інструментах та результатах.

Ключові слова: екологічна політика, національне законодавство, інтеграція, співробітництво.